

Sosiaali- ja terveystoimen tilinpäätös 2023

Palvelujen järjestäminen -lautakunta 6.3.2024

Sisällysluettelo

Sosiaali- ja terveystoimen tilinpäätös 2023	1
1 Lyhennetty toimintakertomus	2
1.1 Sosiaali- ja terveysjohtajan katsaus	2
1.2 Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	3
1.3 Olennaiset muutokset toimialan toiminnassa ja taloudessa	3
1.4 Toimialan henkilöstö	4
1.5 HUS-yhtymän toiminta ja talous	7
1.6 Arvio toimialan todennäköisestä tulevasta kehityksestä	8
1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toimialan toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	8
2 Talousarvion toteutuminen	9
2.1 Tavoitteiden toteutuminen	9
2.2 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	12
2.2.1 Sosiaali- ja terveystoimen johto	15
2.2.2 Perhe- ja sosiaalipalvelut	16
2.2.3 Terveyspalvelut	17
2.2.4 Ikäntyneiden palvelut	18

1 Lyhennetty toimintakertomus

1.1 Sosiaali- ja terveystoimintajohdon katsaus

Vuonna 2023 tapahtui valtava muutos sosiaali- ja terveystoimintajohdon järjestämisessä, kun vastuu siirtyi kunnista uusille hyvinvointialueille. Tavoitteena oli turvallinen siirtymä, joka takaisi palvelujen saumattoman jatkuvuuden ja parantaisi niiden saatavuutta ja laatua. Haasteita aiheuttivat erityisesti kuntien palvelurakenteiden erilaisuus, henkilöstön saatavuus sekä talousarvion laatiminen uudessa toimintaympäristössä.

Vuoden 2023 talousarvion laatiminen oli haastavaa johtuen suurelta osin tarpeesta integroida ja yhtenäistää erilaisten kuntien sosiaali- ja terveystoimintajohdon toimintatapoja ja rakenteita.

Toiminnalliset saavutukset ja haasteet

Sosiaali- ja terveystoimintajohdon integraatio: Olemme edistyneet sosiaali- ja terveystoimintajohdon integraatiossa, mikä on parantanut palvelujen tehokkuutta ja asiakaslähtöisyyttä. Tämä on ollut keskeinen tavoitteemme, ja integraatiotyö jatkuu edelleen.

Keskitetty asiakasohjaus ja neuvonta: Asiakasohjausta ja neuvontaa on keskitetty, jotta kaikki alueen asiakkaat saavat samaa palvelua. Tämän palvelun päämäärä oli helpottaa asiakkaiden pääsyä tarvitsemiinsa palveluihin ja parantaa palvelukokemusta.

Digitaalisten palvelujen kehittäminen: Vuoden aikana panostimme merkittävästi digitaalisten sote-palvelujen kehittämiseen. HyVä-digi-hankkeemme on ollut keskeisiä elementtejä tässä työssä, ja se on tarjonnut uusia, innovatiivisia tapoja palvelujen tarjoamiseen ja asiakaskokemuksen parantamiseen. Digitaalisia palveluja on kehitetty edelleen mm. Omaolo-palvelun laajentamisella, joka edesauttaa arvioimaan hoidon ja palvelun tarvetta ja ohjaa tarkoituksenmukaisen palvelun piiriin. Tämän lisäksi on laajennettu etähoivan ja lääkeautomaattien käyttöä.

Jalkautuvat palvelut: Jalkautuvien palvelujen kehittäminen on ollut tärkeää palvelujen saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden parantamiseksi. Olemme toteuttaneet useita hankkeita, jotka tuovat palveluja suoraan asiakkaiden luo heidän arkiympäristöönsä.

Henkilöstön saatavuus: Henkilöstön saatavuus oli merkittävä haaste koko vuoden ajan, mikä johti ostopalvelujen laajamittaiseen käyttöön. Tämä oli välttämätöntä palvelujen jatkuvuuden turvaamiseksi, mutta se myös lisäsi kustannuspaineita.

Vuoden 2023 aikana toteutuneet lakimuutokset, erityisesti hoitajamitoituksen tiukentaminen ja hoitotakuun käyttöönotto, ovat merkittävästi vaikuttaneet sosiaali- ja terveystoimintajohdon tuotantotapoihin. Nämä muutokset ovat edellyttäneet joustavuutta ja innovatiivisuutta palvelujen uudelleenorganisoinnissa sekä merkittävää lisäystä henkilökunnan määrässä, jotta voidaan taata palvelujen laatu ja saavutettavuus.

Hoitajamitoituksen tiukentaminen on asettanut selkeät vaatimukset hoitohenkilöstön määrälle suhteessa hoidettavien asiakkaiden lukumäärään. Tämä on tarkoittanut, että olemme rekrytoineet lisää henkilöstöä. Hoitajamitoitus on keskeinen laadun varmistaja, ja sen tavoitteena on taata turvallinen ja yksilöllinen hoito kaikille palvelujen käyttäjille.

Hoitotakuu on puolestaan asettanut tiukat määräajat hoitoon pääsulle sekä terveystoimintajohduissa että suun terveydenhuollossa. Tämän seurauksena palveluja on tehostettu ja on varmistettu,

että potilaat saavat tarvitsemansa hoidon laadukkaasti ja ajallaan. Hoitotakuun myötä on lisätty henkilökunnan määrää, kehitetty prosesseja ja otettu käyttöön uusia teknologioita sekä työskentelytapoja hoitojonojen hallintaan ja potilaiden nopeaan palvelemiseen.

Johtamisen laadun korostaminen: Tasokas ja ennakoiva johtaminen on ollut avainasemassa palvelujen järjestämisessä, henkilöstön hyvinvoinnin varmistamisessa ja palvelutuotannon tehokkuudessa. Tämä on edellyttänyt esihenkilöiltä paljon venymistä ja uusien toimintatapojen omaksumista. Tästä syystä vuosi on ollut esihenkilöille erittäin raskas.

Vuoden 2023 tilinpäätös osoittaa, että vaikka haasteita on kohdattu, hyvinvointialue on merkittävästi edistynyt palvelujen järjestämisessä ja tavoitteena olevien palvelumallien kehittämisessä. Jatkamme edelleen palvelujen kehittämistä, henkilöstön tukemista ja ennaltaehkäisevien toimien vahvistamista varmistaen näin kattavat ja laadukkaat palvelut kaikille.

1.2 Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Vuoden 2023 tilinpäätös sosiaali- ja terveystoimen osalta kuvaa muutoksia hallinnossa ja toiminnassa, jotka tapahtuivat siirryttäessä kunnista hyvinvointialueiden hallinnon alle. Muutokset vaikuttivat merkittävästi toiminnan organisointiin ja rahoituksen jakautumiseen.

Yksi suurimmista muutoksista oli hallinnon uudelleenjärjestely. Kuntien perinteiset sosiaali- ja terveystoimen hallintoelimet korvattiin hyvinvointialueiden vastaavilla rakenteilla. Tämä vaikutti organisaation hierarkiaan ja päätöksentekoprosesseihin. Sosiaali- ja terveystoimen toimintaa linjaa palvelujen järjestäminen -lautakunta, joka kokoontui 11 kertaa vuonna 2023. Palvelujen järjestäminen -lautakunta käsittelee ja linjaa palvelukokonaisuuksien integraation, palvelujen saatavuuteen sekä hankinta- ja tuotantotapoihin liittyviä asioita.

Sosiaali- ja terveystoimessa tapahtui myös toiminnallisia muutoksia. Uusiin palvelumalleihin siirtyminen vaikutti esimerkiksi asiakaspalveluun ja palvelujen tarjontaan. Keskitetty asiakasohjaus ja neuvonta sekä digitaalisten palvelujen kehittäminen olivat keskeisiä toimenpiteitä, jotka pyrkivät parantamaan palvelujen saavutettavuutta ja laatua.

Talousarvion osalta tilinpäätös heijasteli muutosten vaikutuksia. Kuntien sosiaali- ja terveystoimen budjetit, jotka olivat aiemmin olleet erillisiä, yhdistyivät osaksi hyvinvointialueiden laajempia talousarvioita. Tämä edellytti tarkkaa resurssien uudelleenjakoa ja priorisointia. Lisäksi hoitajamitoituksen tiukentaminen ja hoitotakuun käyttöönotto vaikuttivat kustannusrakenteeseen ja palvelujen kysyntään, mikä näkyi myös taloudellisessa raportoinnissa.

Kokonaisuudessaan tilinpäätös antaa kuvan siitä, miten sosiaali- ja terveystoimen hallinto ja toiminta muuttuivat vuoden 2023 aikana hyvinvointialueiden perustamisen myötä. Vaikka muutokset toivat mukanaan haasteita, ne myös tarjosivat mahdollisuuksia parantaa palvelujen tehokkuutta ja asiakaslähtöisyyttä. Tulevaisuudessa on tärkeää jatkaa kehitystyötä ja varmistaa, että sosiaali- ja terveystoimen palvelut ovat laadukkaita ja saavutettavia kaikille kansalaisille.

1.3 Olennaiset muutokset toimialan toiminnassa ja taloudessa

Vuosi 2023 merkitsi sosiaali- ja terveystoimelle sekä toimialan taloudelle merkittäviä muutoksia, jotka vaikuttivat laajasti palvelujen järjestämiseen, saatavuuteen ja laatuun. Nämä muutokset heijastivat pyrkimyksiä vastata kasvaviin haasteisiin, kuten väestön ikääntymiseen, henkilöstöpulaan ja taloudellisiin paineisiin.

Vuoden suurimpia uudistuksia oli sosiaali- ja terveyspalvelujen siirtyminen uusien hyvinvointialueiden vastuulle. Tämä muutos pyrki tehostamaan palvelujen järjestämistä, parantamaan saatavuutta ja lisäämään kustannustehokkuutta. Uudistuksen myötä palvelujen koordinointi ja integraatio vahvistuivat, mikä edisti eri palvelumuotojen, kuten terveydenhuollon ja sosiaali- palvelujen, saumatonta yhteistyötä. Hoitajamitoitusta ja hoitotakuuta koskevat lakimuutokset asettivat uusia vaatimuksia palvelujen laadulle ja saatavuudelle. Hoitajamitoituksen tiukentaminen varmisti riittävän henkilökunnan saatavuuden hoivapalveluissa, kun taas hoitotakuu lyhensi odotusaikoja terveyspalveluissa. Nämä muutokset edellyttivät lisähenkilöstön palkkaamista ja prosessien tehostamista, mikä vaikutti merkittävästi talousarvioihin ja henkilöstöhallintaan.

Digitaalisten sote-palvelujen kehittäminen ja laajentaminen olivat keskeisiä vuoden aikana. Digitaalisten neuvonta- ja hoitopalvelujen, etävastaanottojen ja terveysteknologian käyttöönotto on parantanut palvelujen saavutettavuutta ja tehokkuutta.

Taloudelliset haasteet, kuten kasvavat palvelukustannukset ja henkilöstömenot, vaikuttivat merkittävästi sosiaali- ja terveyssektorin talouteen. Painopiste siirtyi osittain ennaltaehkäiseviin palveluihin ja kustannustehokkaiden hoitomuotojen, kuten digitaalisten palvelujen, kehittämiseen. Erikoissairaanhoidon osuus terveydenhuollosta on kuitenkin edelleen liian suuri. Taloudellinen liikkumavara on perusterveydenhuollossa liian kapea. Palvelujen painopistettä pyrittiin siirtämään ennaltaehkäiseviin ja varhaisiin interventioihin, mikä nähtiin kestäväksi ratkaisuna terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitsemiseksi. Tämä sisälsi panostuksia mielenterveys- ja päihdepalveluihin, terveyden edistämiseen ja sairauksien ennaltaehkäisyyn.

Vuosi 2023 oli sosiaali- ja terveyssektorilla siirtymän ja uudistuksen aikaa, jossa painotettiin palvelujen laadun parantamista, taloudellisten resurssien tehokasta käyttöä ja henkilöstön hyvinvoinnin tukemista. Nämä muutokset asettivat perustan tulevaisuuden kestäväälle ja saavutettavalle sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmälle.

1.4 Toimialan henkilöstö

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella työskenteli noin 2 661 ammattilaista, joista suurin osa, 2153 henkilöä, toimii sosiaali- ja terveystoimen toimialalla. Tämä henkilöstö muodostaa merkittävän osan alueen terveys- ja sosiaalipalvelujen tarjoajista ja on keskeisessä roolissa alueen asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen henkilöstö koostuu monista eri ammattiryhmistä, kuten lääkäreistä, hoitajista, terapeuteista, sosiaalityöntekijöistä ja avustavasta henkilökunnasta. Jokaisella ammattiryhmällä on oma erityisosaamisensa ja tehtävänsä., Yhdessä ne muodostavat moniammatillisen tiimin, joka palvelee alueen asukkaita.

Henkilöstön saatavuus oli merkittävä haaste koko vuoden ajan, mikä johti ostopalvelujen laajamittaiseen käyttöön. Tämä tarkoitti sitä, että osa palveluista jouduttiin hankkimaan ulkopuolisilta palveluntarjoajilta alueen omien resurssien ollessa riittämättömiä vastaamaan kysyntään. Vaikka ostopalvelujen käyttö oli välttämätöntä palvelujen jatkuvuuden turvaamiseksi, se myös lisäsi kustannuspaineita ja asetti taloudellisia haasteita hyvinvointialueen budjetille. On jouduttu ostamaan sekä lääkäreitä että hoitohenkilökuntaa.

Sosiaali- ja terveyspalveluissa on vuoden aikana ollut paljon avoimia työpaikkoja. Hakemukset jakautuvat epätasaisesti: kaikkiin avoimiin työpaikkoihin on tullut vain vähän tai ei lainkaan

hakemuksia. Tilanne on kokonaisuudessaan kuitenkin parantunut, ja avoimien työpaikojen määrä on vähentynyt alkusyksystä loppuvuoteen. Esimerkiksi ikääntyneiden palveluissa oli joulukuun lopussa 16 % sairaanhoitajien tehtävistä, 13 % lähihoitajan tehtävistä ja 13 % hoivaavustajan tehtävistä täyttämättä. Porvoon kotihoidossa 16 % sairaanhoitajan tehtävistä ja 16 % lähihoitajan tehtävistä oli täyttämättä.

Kesällä 2023 toteutettiin hyvinvointialueen ensimmäinen työhyvinvointikysely, joka tehtiin KEVAN kyselytyökalulla. Kyselyyn vastasi noin 56 % henkilöstöstä. Vastaajista noin 74 % suosittelisi Itä-Uudenmaan hyvinvointialuetta työpaikkana. Yhtenäisen identiteetin muodostaminen on kuitenkin vielä kesken, eivätkä aivan kaikki koe vielä olevansa osa yhteistä organisaatiokulttuuria. Toteutuneesta organisaatiouudistuksesta huolimatta vastaajat kokivat, että yksiköiden tavoitteet ja keskeisimmät työtehtävät ovat selvillä. Koettiin, että työ tarjoaa mahdollisuuden ammatilliseen kehittymiseen ja omia tietoja sekä taitoja voi käyttää monipuolisesti. Työn tekemiselle ei kuitenkaan ollut riittävästi aikaa. Tulosten mukaan esihenkilötyössä on onnistuttu, sillä erittäin moni vastaaja koki, että ilmapiiri esihenkilön kanssa on luottamuksellinen, ja esihenkilötyö koettiin puolueettomaksi. Organisaation kokonaisjohtaminen sen sijaan sai vastaajilta heikoimmat arviot.

Sairauspoissaoloja on vuoden 2023 aikana kertynyt seuraavasti: ikääntyneiden palvelut 6,68 sairausprosenttia (17 000 sairauspäivää), perhe- ja sosiaalipalvelut 5,61 % (12 449 sairauspäivää) ja yhteiset terveystalvelut 5,83 % (8 930 sairauspäivää).

Henkilöstön merkitys sosiaali- ja terveystalveluissa on korvaamaton, ja heidän panoksensa alueen asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi on valtava. On tärkeää varmistaa, että henkilöstölle tarjotaan riittävät resurssit ja tuki heidän työssään, jotta he voivat jatkaa laadukkaiden palvelujen tarjoamista alueen asukkaille.

Sosiaali- ja terveystoimi Social- och hälsovården	2023 virkasuhde	2023 työsuht.	Yhteensä
Sosiaali- ja terveystoimen johto Social- och hälsovårdens ledning	4	1	5
Perhe- ja sosiaalipalvelut Familje- och socialtjänster	190	565	755
Yhteiset terveystalvelut Gemensamma hälsovårdstjänster	104	431	535
Ikääntyneiden palvelut Tjänster för äldre	42	816	858
Yhteensä - Totalt	340	1813	2153

Sosiaali- ja terveystoimi Social- och hälsovården	Sairauspäivät Sjukdagar	Sairausprosentti Sjukdomsfrekvens %	HTV Årsverken
Sosiaali- ja terveystoimen johto Social- och hälsovårdens ledning	3	0,41 %	0,40
Perhe- ja sosiaalipalvelut Familje- och socialtjänster	12 449	5,61 %	0,56
Yhteiset terveystoimipalvelut Gemensamma hälsovårdstjänster	8 930	5,83 %	0,52
Ikääntyneiden palvelut Tjänster för äldre	17 000	6,68 %	0,48
Yhteensä - Totalt	38 382		

Raportti 31.12.2023: Tehtävänimikkeet sotessa ≥ 10 kpl

Tehtävänimike	Henkilökunta yhteensä
Lähihoitaja	697
Sairaanhoitaja	185
Ohjaaja	183
Terveydenhoitaja	90
Kehitysvammahoitaja	88
Sosiaaliohjaaja	73
Terveyskeskuslääkäri	59
Hammashoitaja	56
Sosiaalityöntekijä	56
Hoiva-avustaja	55
Fysioterapeutti	48
Sairaanhoitaja/terveydenhoitaja	34
Palveluvastaava	30
Terveyskeskushammaslääkäri	30
Hoitoapulainen	28
Koulukuraattori	24
Perheohjaaja	22
Yksikön johtaja	21
Perushoitaja	16
Työpajaohjaaja	15
Koulupsykologi	14
Hoitaja	13
Toimintaterapeutti	12
Psykologi	11
Suuhygienisti	11
Johtava sosiaalityöntekijä	10
Osastonhoitaja	10
Puheterapeutti	10

1.5 HUS-yhtymän toiminta ja talous

HUS-yhtymä tuottaa Uudenmaan hyvinvointialueiden erikoissairaanhoidon, ja yhtymän omistavat Uudenmaan neljä hyvinvointialuetta, Länsi-Uusimaa, Keski-Uusimaa, Itä-Uusimaa ja Vantaa-Kerava, sekä Helsingin kaupunki.

HUS tarjoaa erikoissairaanhoidon lähes kahden miljoonan asukkaan Uudellamaalla ja on Helsingin kaupungin jälkeen toiseksi suurin julkinen työnantaja. Valtakunnallisesti sillä on merkittävä ja keskeinen tehtävä vaativan erikoissairaanhoidon, tutkimuksen ja opetuksen sekä valmiuden ja varautumisen osajana.

HUS-yhtymän ylin päättävä toimielin on yhtymäkokous, jossa kutakin omistajajäsentä edustaa yksi edustaja. Yhtymäkokous päättää muun muassa strategiasta, hallintosäännöstä, talousarviosta ja tilinpäätöksestä. Yhtymäkokousedustajan kokouksessa käyttämä äänivalta perustuu hänen edustamansa jäsenen osuuteen Uudenmaan asukasluvusta.

Yhtymäkokous hyväksyi 4.10.2023 tarkennetun HUS-yhtymän peruspääoman määrän ja vahvisti jaon jäsenten kesken. Päijät-Hämeen hyvinvointialue on suorittanut HUS-yhtymälle Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän vuoden 2022 vahvistetun tilinpäätöksen perusteella Myrskylän ja Pukkilan kuntien osuuden hyvinvointikuntayhtymän nettovarallisuudesta. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen osuus HUS-yhtymän peruspääomasta on 1.1.2023 lukien 6,491 %. Erikoissairaanhoidon kustannukset ovat noin kolmannes Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen talousarviosta. Itä-Uudenmaan aluehallitus vastaa omistajaohjauksen toteuttamisesta. Kehykseen kuuluvien palvelujen toteuma oli joulukuussa 136,3 milj. euroa, joka ylittää talousarvion 6 milj. eurolla (4,6%). Kehys 9 + 3 ennuste vuodelle 2023 oli 128,5 milj. euroa. Ennuste ei kyennyt huomioimaan ostopalvelulaskujen viivettä.

Hyvinvointialue ja HUS tekevät tiiviisti yhteistyötä toiminnan kehittämiseksi. Toiminnan kehittäminen on jaettu segmenttiryhmiiin, jotka kattavat eri väestöryhmät, kuten lapset ja nuoret, työikäiset ja ikäihmiset. Yhteistyö on ollut säännöllistä. Esimerkiksi on laadittu yhteisiä toimintaohjeita ja osallistuttu yhdessä työryhmätyöskentelyyn. Lapset- ja nuoret segmenttiryhmän kehittämiskohteeksi on esim. valittu mielenterveys- ja päihdepalvelut. Työikäisten segmenttiryhmän ensisijaiseksi kehittämiskohteeksi on valittu päivystystoiminnan kehittäminen, ja ikäihmisten segmenttiryhmän kehittämiskohteena on jatkohoidon siirtymisen parantaminen.

Haasteena on ollut jatkohoidon sujuva toimeenpano. Hyvinvointialue on vuonna 2023 joutunut maksamaan siirtoviivepäiviä, koska potilaiden siirto erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon on viivästynyt. Viivästymisen syytä on ollut useita, mm. erikoissairaanhoidon vuodepaikkojen vähentyminen ja alueen laajeneminen Myrskylään ja Pukkilaan. Siirto perusterveydenhuollon osastoilta ympärivuorokautiseen asumiseen on myös hidastanut potilaspaikkojen vapautumista. Siirtoviivepäivien kustannukset ovat myös rajusti lisääntyneet, koska siirtoviivepäivän vuorokausikustannus on tuplaantunut.

Kokonaisuudessaan yhteistyö HUSin ja Uudenmaan hyvinvointialueiden välillä on ollut hedelmällistä ja toimivaa, mikä mahdollistaa tehokkaiden terveystalouksien tuottamisen ja kehittämisen alueella. Jatkossa näiden yhteisten ponnisteluiden avulla voidaan entisestään parantaa alueen asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia.

1.6 Arvio toimialan todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Sosiaali- ja terveysalan tuleva kehitys näyttää monitahoiselta, ja se on suuressa muutoksessa useista syistä. Väestön ikärakenteen muutos asettaa paineita terveyspalvelujen kysynnälle. Ikääntyvän väestön tarpeisiin vastaaminen vaatii resurssien uudelleenjärjestelyä ja palvelujen kehittämistä.

Digitaalisten ratkaisujen, kuten etäkonsultaatioiden ja digitaalisten terveyssovellusten, merkitys kasvaa. Teknologian avulla pyritään parantamaan palvelujen saatavuutta ja tehokkuutta sekä potilaskokemusta.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen integraatio sekä eri toimijoiden, kuten julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin, välinen yhteistyö lisääntyy. Tavoitteena on saavuttaa saumaton palveluketju ja parantaa asiakaskokemusta. Painopiste siirtyy entistä enemmän sairauksien ennaltaehkäisyyn ja terveyden edistämiseen. Tämä voi vaikuttaa palvelujen rakenteisiin ja resurssien allokointiin.

Henkilöstön rekrytointi ja koulutus ovat keskeisiä haasteita. Työvoimapula voi vaikuttaa palvelujen saatavuuteen ja laatuun.

Nämä trendit huomioon ottaen sosiaali- ja terveysalan tuleva kehitys näyttää suuntautuvan kohti entistä integroituneempia, teknologiapainotteisempia ja ennaltaehkäisevämpiä palveluita. Tulevaisuudessa on tärkeää panostaa innovaatioihin, yhteistyöhön eri toimijoiden välillä sekä henkilöstön osaamisen kehittämiseen, jotta voidaan vastata väestön kasvaviin terveyspalvelujen tarpeisiin.

1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toimialan toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Henkilöstövaje ja rekrytointihaasteet muodostavat merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sosiaali- ja terveysalan toiminnan kehityksessä. Alan huomattava henkilöstöpula, erityisesti hoito- ja hoiva-alalla sekä lääkärin, sosiaalityöntekijöiden ja psykologien osalta, vaikuttaa palvelujen laatuun ja saatavuuteen. Puuttuvan henkilöstön korvaaminen ostopalveluilla aiheuttaa suuren taloudellisen riskin. Lainsäädännön määrittämä henkilöstön mitoitus asettaa paineita resurssien oikeanlaiselle allokointille, ja mitoituksen toteuttamista seurataan tarkasti. Täyttämättömien sote-toimien ja -virkojen määrä on suuri. Erilaiset asiakas- ja potilastietojärjestelmät alueella vaikeuttavat henkilökunnan liikkuvuutta ja tiedonkulkua, mikä heikentää palvelujen jatkuvuutta ja tehokkuutta.

Taloussuunnitelmaan liittyi merkittävää epävarmuutta valtion rahoituksen osalta. Hyvinvointialueen rahoituksen suunnittelu on erityisen haasteellista, koska vuoden 2023 valtion rahoituksen tasosta saatiin päivitetty tieto vasta 10.10.2023. Talousarviossa ja -suunnitelmassa käytetty valtion rahoituksen taso perustuu 10.10.2023 saatuun ennakkotietoon myös vuosille 2024–2026.

Rahoituksen riittävyys on suuri riski hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimessa. Rahoitus ei välttämättä vastaa toiminnan todellisia tarpeita. Tämän lisäksi HUS-järjestämissopimuksen mukainen erikoissairaanhoidon rahoitus aiheuttaa riskejä sosiaali- ja terveystoimen talousarvioon tuleville vuosille.

Näiden tekijöiden huomioon ottaminen ja niihin varautuminen on välttämätöntä, jotta sosiaali- ja terveyspalvelujen laatu, saatavuus ja taloudellinen kestävyys voidaan turvata tulevaisuudessa. Lisäksi tarvitaan jatkuvaa yhteistyötä ja innovatiivisia ratkaisuja alan haasteiden voittamiseksi.

Koska hyvinvointialueen alijäämä oli ennustettua suurempi, on talouden tasapainottamiseksi laadittu loppuvuodesta 2023 muutosohjelma, joka pitää sisällään paljon sosiaali- ja terveyspalveluja koskevia kriittisiä kehittämistarpeita seuraaville vuosille. Yhtenä esimerkkinä on ostopalvelujen kriittinen tarkastelu. Muutosohjelman tavoitteena on varmistaa, että hyvinvointialue pysyy jatkossakin tarjoamaan korkealaatuisia palveluja väestölle kestäväällä ja taloudellisesti vastuullisella tavalla. Ohjelman toteutuksen myötä pyritään saavuttamaan talouden tasapaino, parantamaan palvelujen laatua ja saatavuutta sekä varmistamaan henkilöstön hyvinvointi ja osaamisen kehittyminen.

2 Talousarvion toteutuminen

2.1 Tavoitteiden toteutuminen

Itä-Uudenmaan hyvinvointialuevaltuustoa sitovat tavoitteet vuodelle 2023 hyväksyttiin osana 2023 talousarviota ja 2023–2025 taloussuunnitelmaa aluevaltuuston kokouksessa 13.12.2022.

Sitova tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitetaso 2023	Toteuma 1–12/2023
Palvelut			
Sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastuspalvelujen laadukas integrointi	Jokaisessa ”työyksikössä” nostetaan esiin ja kehitetään uusi konkreettinen palvelujen integraatioprosessi	Prosessit luotu ja toiminnassa	Palvelujen tuottamista yhteistyössä on tunnistettu ja valmisteltu. Leasing-autot ovat siirtyneet pelastuslaitoksen teknisen yksikön koordinoitaviksi, ja turvapuheluiden vastaanottamista pelastuslaitoksen tilannekeskuksessa selvitettiin. Selvityksen perusteella jälkimmäistä muutosta ei kuitenkaan tehty, koska puhelujen vastaanottaminen pelastuslaitoksen tilannekeskuksessa olisi ollut kalliimpaa kuin tarjoajan omassa keskuksessa Valmius- ja varautumisasioissa valmius- ja turvallisuusyksiköön on rekrytoitu sote-taustainen asiantuntija, ja

			soten valmiussuunnitelma on tehty vuonna 2023.
Asiakaskokemuksen mittaaminen on jatkuvaa	Asiakaskokemusta mitataan toimipisteissä	80 % asiakkaista on tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä	Avointa ja yleistä asiakaspalautetta on alettu keräämään verkkosivujen sähköisen kyselyn avulla 11/2023 alkaen. Tämä vaihe on väliaikainen asiakaspalauttejärjestelmän kilpailutuksen ja hankinnan ajan. Kohdennettua ja laajaa asiakaskokemusta pystytään keräämään vasta, kun pysyvä asiakaspalauttejärjestelmä on otettu käyttöön, arviolta huhti-toukokuussa 2024.
Asiakas voi käyttää hyvinvointialueen palveluita digitaalisten välineiden avulla	Sähköinen ajanvaraus ja etävastaanottojen käyttö lisääntyy	Käyttö-% tai ajanvarauskohteiden määrä / etävastaanottojen määrä	DigiSote-keskus HyVä-digi käynnistyi 1.9.23, sähköiset lomakkeet ja chat on otettu käyttöön, ja sähköinen ajanvaraus on suunnitteilla.
Konkretisoidaan yhdyspintatyö kuntien ja kolmannen sektorin kanssa	Seurataan/mitataan perustettujen yhteistyöryhmien toimintaa	Yhteistyöryhmien määrittämät tavoitteet toteutuvat	Kumppanuustalotoiminta on alkanut 9/2023. Kumppanuuspöytä on käynnistänyt toimintansa. Strateginen yhteistyösopimus kuntien kanssa on hyväksytty ja yhteistyöryhmien jäsenet hyvinvointialueella vahvistettu. Osa yhteistyöryhmistä on käynnistänyt toimintansa. Hyte-neuvotteluja ei ole vielä toteutettu.
Riskiasumisen tunnistamista kehitetään edelleen yhdessä sosiaalitoimen kanssa	Ilmoitusten määrä	Vertailussa vuoden 2022 taso	Ilmoitusten määrä 2023 on 87 kpl. Ilmoitusten määrä vuonna 2022 oli 81 kpl. Riskialttiita kohteita tunnistetaan ottamalla mukaan etsivän työn osioita. Valvontaa tehdään moniviranomaisyhteistyönä.

Sitova tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitetaso 2023	Toteuma 1–9/2023
Henkilöstö			
Työhyvinvointikysely tehdään	Toteutetaan koko henkilöstölle työhyvinvointikysely	Kysely on toteutettu ja tulosten käsittelylle on laadittu malli ja ohjeistus	Toteutettu kesällä 2023. Tulokset on käsitelty ohjeistuksen mukaisesti.
Kartoitetaan ja tasapainotetaan henkilöstöressurssit palvelutarpeen mukaan	Määritellään/seurataan työnkuormittavuutta ja henkilöstömitoitusta yksiköittäin	Saavuttaa lainsäätämä henkilömitoitus sekä tasapainottaa kuormittavuutta	Keskitettyistä sosiaalipalveluista on tuotu palveluita kentälle jalkautumisen muodossa. Henkilöstösuunnitelma on tarkistettu ja päivitetty.
Hyvinvointialueella on työntekijöihinsä pito-voimaa, ja henkilöstö voi hyvin	Lähtövaihtuvuus	Alle 10 %	Veto- ja pitovoiman kehittämiseksi on käyty työnantajan ja pääsopijajärjestöjen väliset paikallineuvottelut ja sovittu paikallisesti. Toimenpiteet on sisällytetty vuoden 2024 talousarvioon, ja niiden toteuttaminen käynnistyy tuottavuusohjelman toimenpiteiden yhteydessä. Tietoa lähtövaihtuvuudesta ei ole vielä saatavilla.
Päällikötasolta ylöspäin 80 % henkilöstöstä on osallistunut varautumisen harjoitukseen tai koulutukseen	Toteutuneet koulutukset/harjoitukset	Tavoite 80 % toteutunut	Vuoden 2023 aikana soten varautumisen organisoimista on kartoitettu tavoitteena syvempi yhteistyö pelastustoimen johdolla. Vuoden aikana on järjestetty kaksi Teams-koulutusta varautumisesta sekä koulutettu niin HVA-johtoryhmää, sote-johtoryhmää kuin pelan-johtoryhmää. Toteutuma koulutusten suhteen oli 89 %, eli tavoite ylitettiin.

2.2 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

Sosiaali- ja terveystoimi Social- och hälsovård 1 000 €	Talousarvio Budget 2023	Talousarvio- muutokset Ändringar i budgeten	Muutettu talousarvio Ändrad budget	Toteuma Utfall	Poikkeama Avvikelse	Poikkeama % Avvikelse %
Toimintatuotot - Verksamhetsintäkter	30 842	0	30 842	33 478	2 637	9 %
Myyntituotot - Försäljninginkomster	7 197	0	7 197	6 520	-677	-9 %
Maksutuotot - Avgiftsinkomster	17 024	0	17 024	20 872	3 848	23 %
Tuet ja avustukset - Stöd och bidrag	1 528	0	1 528	1 251	-277	-18 %
Muut tuotot - Övriga verksamhetsinkomster	5 093	0	5 093	4 836	-257	-5 %
Toimintakulut - Verksamhetskostnader	-378 568	-18 535	-397 103	-411 477	-14 374	4 %
Henkilöstökulut - Personalutgifter	-109 446	-6 367	-115 813	-110 789	5 024	-4 %
Palvelujen ostot - Köp av tjänster	-228 559	-12 957	-241 517	-262 448	-20 931	9 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat - Material, förnödenheter och varor	-9 259	-1 223	-10 482	-10 235	248	-2 %
Avustukset - Bidrag	-11 907	2 060	-9 847	-9 787	61	-1 %
Muut toimintakulut - Övriga verksamhetsutgifter	-19 396	-47	-19 443	-18 218	1 225	-6 %
Toimintakate - Verksamhetsbidrag	-347 726	-18 535	-366 261	-377 999	-11 737	3 %

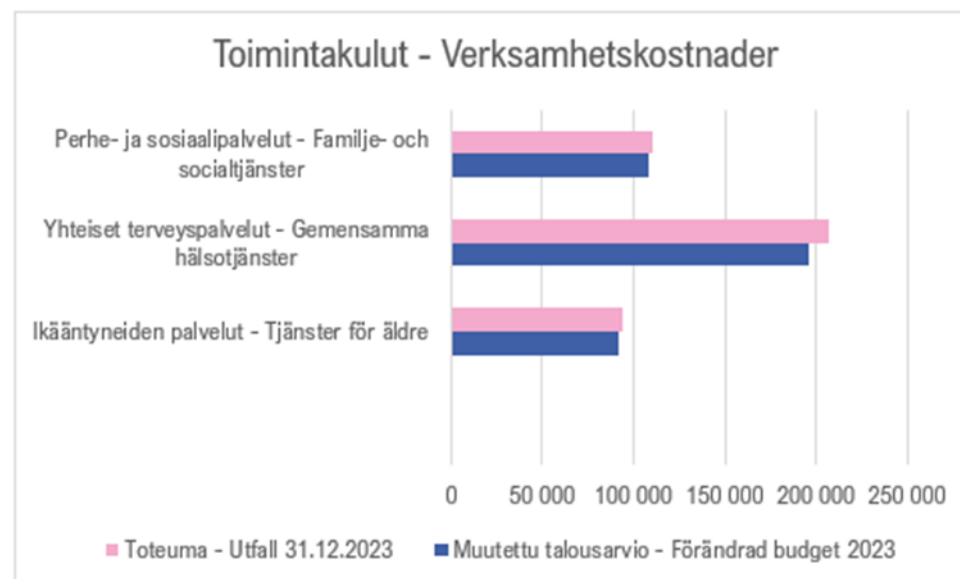
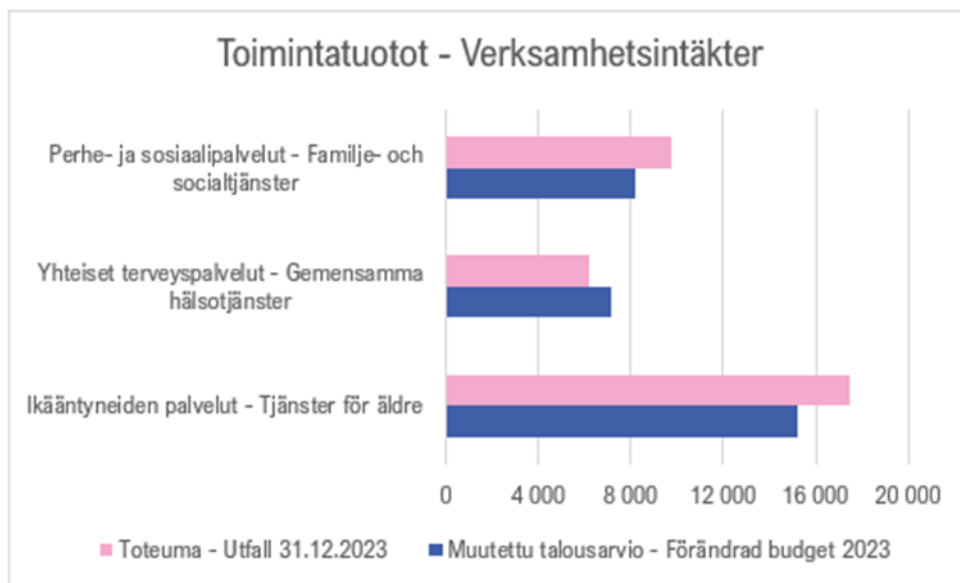
Sosiaali- ja terveystoimen johto Social- och hälsovårds ledning 1 000 €	Talousarvio Budget 2023	Talousarvio- muutokset Ändringar i budgeten	Muutettu talousarvio Ändrad budget	Toteuma Utfall	Poikkeama Avvikelse	Poikkeama % Avvikelse %
Toimintatuotot - Verksamhetsintäkter	321	0	321	0	-321	-100 %
Toimintakulut - Verksamhetskostnader	-6 390	5 265	-1 125	-557	567	-50 %
Toimintakate - Verksamhetsbidrag	-6 069	5 265	-804	-557	246	-31 %

Perhe- ja sosiaalipalvelut Familje- och socialtjänster 1 000 €	Talousarvio Budget 2023	Talousarvio- muutokset Ändringar i budgeten	Muutettu talousarvio Ändrad budget	Toteuma Utfall	Poikkeama Avvikelse	Poikkeama % Avvikelse %
Toimintatuotot - Verksamhetsintäkter	8 203	0	8 203	9 762	1 559	19 %
Toimintakulut - Verksamhetskostnader	-104 601	-4 071	-108 672	-110 749	-2 077	2 %
Toimintakate - Verksamhetsbidrag	-96 397	-4 071	-100 468	-100 986	-518	1 %

Yhteiset terveystalvet Gemensamma hälsovårdstjänster 1 000 €	Talousarvio Budget 2023	Talousarvio- muutokset Ändringar i budgeten	Muutettu talousarvio Ändrad budget	Toteuma Utfall	Poikkeama Avvikelse	Poikkeama % Avvikelse %
Toimintatuotot - Verksamhetsintäkter	7 130	0	7 130	6 230	-899	-13 %
Toimintakulut - Verksamhetskostnader	-188 015	-7 540	-195 555	-206 622	-11 067	6 %
Toimintakate - Verksamhetsbidrag	-180 885	-7 540	-188 425	-200 392	-11 967	6 %

Josta erikoissairaanhoido Varav specialiserad sjukvård 1 000 €	Talousarvio Budget 2023	Talousarvio- muutokset Ändringar i budgeten	Muutettu talousarvio Ändrad budget	Toteuma Utfall	Poikkeama Avvikelse	Poikkeama % Avvikelse %
Toimintatuotot - Verksamhetsintäkter	0		0		0	-
Toimintakulut - Verksamhetskostnader	-132 820	-1 450	-134 270	-142 173	-7 903	6 %
Toimintakate - Verksamhetsbidrag	-132 820	-1 450	-134 270	-142 173	-7 903	6 %

Ikääntyneiden palvelut Tjänster för äldre 1 000 €	Talousarvio Budget 2023	Talousarvio- muutokset Ändringar i budgeten	Muutettu talousarvio Ändrad budget	Toteuma Utfall	Poikkeama Avvikelse	Poikkeama % Avvikelse %
Toimintatuotot - Verksamhetsintäkter	15 187	0	15 187	17 486	2 298	15 %
Toimintakulut - Verksamhetskostnader	-79 562	-12 189	-91 751	-93 549	-1 797	2 %
Toimintakate - Verksamhetsbidrag	-64 375	-12 189	-76 564	-76 063	501	-1 %

Sosiaali- ja terveystalouden toimintakatteesta (noin 377,5 miljoonaa euroa) noin 53 % (200 miljoonaa euroa) kohdistuu yhteisiin terveystalouteihin, josta noin 71 % (142 miljoonaa euroa) on erikoissairaanhoidon kustannuksia. Erikoissairaanhoidon osuus sosiaali- ja terveystaloudesta on noin 37,6 %. Perhe- ja sosiaalipalvelujen osuus on noin 26,8 % (101 miljoonaa euroa) ja ikääntyneiden palvelujen osuus noin 20,1 % (75,9 miljoonaa euroa).

Sosiaali- ja terveystalouden johtoon on vuoden 2023 budjetissa kohdistettu erä, jotka ovat tosiasiallisesti vastuualueiden tuottoja ja kuluja, joten vertailu talousarvioon ei anna oikeaa kuvaa suhteesta toteumaan.

Perhe- ja sosiaalipalveluissa sekä toimintatuotot että -kulut ylittivät vuonna 2023. Talousarvio-ylitystä tapahtui muilta hyvinvointialueilta saaduissa korvauksissa sekä asiakkaan maksamissa maksutuotoissa, joissa toteuman ylittyminen selittyy käytännössä yksinään vammaispalvelujen alaisuuteen kuuluvilla toimintatuotoilla, jotka olivat 1,3 miljoonaa budjetoitua suuremmat, mikä nosti vastuualueen tuotot 9,5 miljoonaan. Vammaispalvelujen tulosyksikön sisällä kertyneet tuotot syntyvät pääasiassa vammaistyön asumispalveluista, päivätoiminnasta ja vammaiskuljetuspalveluista.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa toimintatuotot saavutettiin 80-prosenttisesti, työikäisten palveluissa 40-prosenttisesti ja mielenterveys-, päihde- ja asumispalveluissa 230-prosenttisesti. Päihde- ja mielenterveyspalvelujen asumispalveluista syntyneet budjetoitua suuremmat tuotot kompensoivat päittäin tulosyksiköt, jotka eivät yltäneet talousarvioon.

Perhe- ja sosiaalipalvelujen toimintakulut syntyivät pääosin henkilöstökuluista, palvelujen ostoista sekä sisäisesti kirjattavista vuokrista. Vastuualueen toimintakuluista noin kolmannes syntyi henkilöstökuluista ja reilu puolet palvelujen ostoista. Henkilöstökuluista 42 % syntyi lasten, nuorten ja perheiden palveluissa, 43 % vammaispalveluissa, 8 % aikuisten sosiaalipalveluissa, 6 % mielenterveys-, päihde- ja asumispalveluissa sekä alle prosentti perhe- ja sosiaalipalvelujen hallinnossa.

Toimintakulut ylittivät palvelujen oston osalta. Palveluostoista 29 % syntyi lasten, nuorten ja perheiden palveluissa, 52 % vammaispalveluissa, 2 % työikäisten sosiaalipalveluissa ja 17 % mielenterveys-, päihde- ja asumispalveluissa. Talousarvioylitystä selittävät arvioitua suurempi asiakaspalveluoston ja työvoimavuokrauksen tarve. Lastensuojelun ostopalvelut, vammaispalvelujen alainen asumis- ja päivätoiminta sekä työikäisten asumispalvelut kasvattavat asiakaspalveluostoa merkittävästi. Työvoimavuokra on huomattavinta lasten, nuorten ja perheiden palveluissa koulupsykologiestoina sekä vammaispalveluissa hoitohenkilöstömitoitusten saavuttamiseksi. Vammaispalvelujen palveluoston suhteellinen osuus hieman laskee ensi vuonna, kun vuonna 2023 palveluostojen alaisuudessa käsitellyt vammaiskuljetuspalvelut kohdennetaan jatkossa avustuksien alle.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat vastaavat noin yhtä prosenttia perhe- ja sosiaalipalvelujen vastuualueen kuluista. Suurin menoerä kyseisellä tiliryhmällä ovat lääkkeet, jotka kattavat kuluista kolmanneksen, ja lähes toisen vastaavan vievät elintarvikkeet.

Avustuksiin kuluu noin 6 % vastuualueen budjetista, ja avustuksia jaetaan pääasiassa työikäisten sosiaalipalveluista toimeentulotukena sekä vammaispalveluista kotitalouksille jaettavina avustuksina.

Muissa toimintakuluissa huomioidaan rakennusten, huoneistojen, koneiden ja ICT-laitteiden vuokrat sekä muut vuokrat. Muut toimintakulut kattavat 5 % vastuualueen budjetista.

Yhteisissä terveystaluuksissa toimintatuotot alittuivat 0,9 miljoonalla eurolla ja toimintakulut ylittivät 10,7 miljoonalla euroilla. Erikoissairaanhoidon osuus on jälkimmäisestä noin 7,9 miljoonaa euroa. Muissa yhteisten terveystaluuksien yksiköissä ylitystä esiintyy ostopalveluissa yhteensä noin 2 miljoonaa euroa ja vuokratyövoimassa 3,6 miljoonaa euroa. Henkilöstökulujen alittuminen noin kahdella miljoonalla selittyy oman henkilöstön vajeella, joka puolestaan rekrytointivaikeuksien vuoksi johtaa vuokratyövoiman käytön kasvuun. Toimintakuluista 42 % kohdistuu terveysasemapalveluihin, 26 % terveyskeskussairaalapalveluihin, 19 % suun terveydenhuoltoon ja 13 % lääkinnälliseen kuntoutukseen.

Ikääntyneiden palveluissa sekä toimintatuotot että -kulut ylittyivät reilusti. Toimintatuotot ylittivät talousarvion noin 2,3 miljoonalla eurolla ja toimintakulut noin 1,7 miljoonalla eurolla. Rekrytointivaikeuksia ilmentävä henkilöstökulujen alittuminen 2,5 miljoonalla eurolla johtaa työvoimavuokran käyttöön, jossa talousarvioylitys on noin 4,5 miljoonaa euroa. Aineet, tarvikkeet ja tavarat ylittivät 0,1 miljoonalla eurolla, avustukset 0,2 miljoonalla ja muut toimintakulut 0,4 miljoonalla eurolla. Ikääntyneiden asumispalvelujen osuus vastuualueen tuotoista on 74 % ja kuluista 69 %.

2.2.1 Sosiaali- ja terveystoimen johto

Vuonna 2023 Itä-Uudenmaan sosiaali- ja terveystoimen keskiössä oli alueen asukkaille suunnattujen sosiaali- ja terveystaluuksien laadukas ja kustannustehokas tuottaminen lakien, asetusten ja ohjeiden mukaisesti. Erikoissairaanhoidon palvelut tuotettiin HUS-yhtymän kanssa tehdyn järjestämissopimuksen pohjalta, mikä varmisti palveluketjun saumattoman toiminnan ja korkeatasoisen hoidon saatavuuden.

Palvelujen kehittämisen ja saatavuuden perustana olivat selkeä lainsäädäntö, kohdennettu palvelustrategia ja tuottavuusohjelman linjaukset. Vuoden aikana keskityttiin palvelujen saatavuuden parantamiseen, tasoittamaan pääsyä palveluihin ja tehostamaan resurssien käyttöä. Eri-tyistä huomiota kiinnitettiin palvelujen digitalisointiin ja ennaltaehkäisevien palvelujen vahvistamiseen, minkä tavoitteena oli ohjata resurssit tehokkaammin ja edistää väestön terveyttä pitkällä aikavälillä.

Johtamisen laatu ja läpinäkyvyys olivat avainasemassa palvelujen kehittämisessä ja toimeenpanossa. Painotettiin hallittua, ennakoivaa johtamista ja pyrittiin varmistamaan, että henkilöstön saatavuus, osaaminen ja hyvinvointi olivat kaiken toiminnan ytimessä. Henkilöstön jaksamisesta ja osaamisen kehittämisestä huolehtiminen tunnistettiin kriittiseksi tekijäksi palvelujen laadun ja saatavuuden varmistamisessa.

Vuoden aikana toteutettiin useita hankkeita ja toimintasuunnitelmia, joilla pyrittiin konkreettisesti edistämään asetettuja tavoitteita ja vastaamaan alueen asukkaiden tarpeisiin. Näiden toimenpiteiden myötä Itä-Uudenmaan sosiaali- ja terveystoimi onnistui vahvistamaan palvelujensa rakennetta, parantamaan saatavuutta ja tehostamaan palvelujen tuottamista.

Kokonaisuudessaan vuosi 2023 oli Itä-Uudenmaan sosiaali- ja terveystoimelle merkittävä kehityksen ja uudistuksen aika, jossa keskityttiin erityisesti palvelujen kehittämiseen, henkilöstön hyvinvointiin ja johtamisen laadun parantamiseen. Nämä toimet loivat vankan perustan jatkuvasti paraneville ja kustannustehokkaammille sosiaali- ja terveystaluuksille alueen asukkaille.

2.2.2 Perhe- ja sosiaalipalvelut

Sosiaalipalvelujen tavoitteena on edistää ja ylläpitää lasten, nuorten ja perheiden toimintakykyä, sosiaalista hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta. Perustana tälle on yhdenvertaisten ja tarkoituksenmukaisten palvelujen tuottaminen koko hyvinvointialueelle. Palvelujen tuottamisessa ovat käytössä perinteiset kiinteät palvelut, jalkautuvat palvelut, liikkuvat sekä sähköiset palvelut. Palvelujen tavoitettavuus on etusijalla, kun asiakkaalle tuotetaan palvelua.

Vuoden 2023 aikana työssä keskityttiin kokoamaan alueiden kunnissa tehty työ hyvinvointialueen yhteiseksi työksi. Työ sujuu osin jo hyvinkin yhtenäisesti, ja alueelliset tiimit kehittävät yhteisten prosessien mukaista toimintaa. Yhdyspintatyö erityisesti monia palveluja käyttävien asiakkaiden tukemiseksi on nostettu vahvasti esiin. Yhdyspintoja, yhteistyökumppaneita ja ratkaisumalleja haetaan perhe -ja sosiaalipalvelujen sisällä, terveyspalvelujen ja ikääntyneiden palvelujen kanssa, mutta myös kuntien ja palveluntuottajien kanssa. Tavoitteena on entistä sujuvampi yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikean mittainen palvelu asiakkaille, jotka sitä eniten tarvitsevat.

Samanaikaisesti tulosalueilla pohditaan, miten palveluja voidaan tarjota monipuolisemmin. Liikkuvat ja jalkautuvat palvelut on havaittu toimiviksi, ja niitä kehitettiin aktiivisesti vuoden 2023 aikana. Sähköisten palvelujen kysyntään pyritään vastaamaan entistä paremmin. HyVä-Digin laajeneminen palvelemaan myös sosiaalihuollon asiakkaita eteni jo vuoden 2023 aikana.

Perhe- ja sosiaalipalveluissa nuorten moniammatillinen mielenterveyspalvelu- ja päihdeyksikkö jalkautui pienellä työryhmällä koko hyvinvointialueelle, ja samalla rekrytoitiin kokonainen työryhmä vuoden 2024 alussa aloittamaan valmistuviin tiloihin. Kumppanuustalo aloitti toimintansa vahvasti syyskuussa. Järjestötoimijat ovat löytäneet talon ja tarjoavat jo päivittäin tukea kuntalaisille anonyymisti ehkäisemään mielenterveyden heikkenemistä, riippuvuusluonteista pelaaamista, päihteidenkäyttöä sekä lähisuhde- ja muuta väkivaltaa. Tämä on lisännyt toivottua yhteistyötä järjestöjen ja vapaaehtoistyön kanssa.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa painopiste on varhaisissa ja oikea-aikaisissa palveluissa. Tästä johtuen huostaanottojen määrä hyvinvointialueellamme oli valtakunnallisessa vertailussa hyvin pieni. Sosiaalityötä kuormittaa henkilöstön puute. Vakanssien määrä vastaa uusia mitoituksia, mutta haasteet vakanssien täyttämiseksi ovat suuret. Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa erityisesti lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden, koulupsykologien ja koululääkärien saamisen haasteet kasvoivat entisestään syksyn 2023 aikana. Palvelujen takaamiseksi on jouduttu turvautumaan ostopalveluihin, ja psykologipalvelut kilpailutettiin vuoden 2023 lopulla. Henkilöstöpulasta huolimatta palveluissa on kyetty vahvistamaan varhaisia palveluja, ja siten huostaanottojen määrä on valtakunnallisesti mitattuna alhaisimpia.

Hyvinvointialueelle siirtyneissä Etevan ja Kårkullan yksiköissä on tehty hyvää työtä yhdenmukaisen toiminnan ja hyvinvointialueen KEVA-palvelujen kehittämiseksi. Henkilöstöpula vaivaa edelleen vammaispalvelujen asumispalveluyksiköissä. Avoimiin vakansseihin ei ole saatu hakijoita, joten sijaisten määrä työvoimassa on merkittävä. Tarkoituksenmukaisten tilojen löytäminen asumispalveluille nykyisten, osin riittämättömien ja huonokuntoisten tilojen sijaan on osoittautunut hyvin vaikeaksi. Kehitysvammaisten lasten kuntoutussuunnitelmien laatiminen saatiin järjestymään omana KEVA-neuvolatoimintana hyvinvointialueella. Toiminta käynnistyy täysimittaisesti vuoden 2024 alussa. Palvelujen yhteiset myöntämisperusteet tuovat yhdenvertaisuutta alueen vammaispalveluihin. Vammaispalvelujen toimintaohjeita on uusittu vuoden 2023 aikana.

Asiakkailla tämä on tarkoittanut joissakin palveluissa muutoksia, mutta kaikille kuitenkin turvaan lakisääteiset ja toimintakykyä ylläpitävät palvelut.

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa asumispalveluyksikkö Koivulan henkilöstöpulaan on saatu lievä parannus, ja toiminnan uudistaminen on käynnissä. Kolmivuoroyksikön muuttamisella kaksivuoroyksiköksi tavoitellaan entistä kuntouttavampaa työtettä ja samalla pyritään vastaamaan kriisiasumisen tarpeisiin. Myös henkilöstön työturvallisuuden parantaminen oli muutoksen kriteerinä. Pula sosiaalipalvelujen sosiaalityöntekijöistä näkyy edelleen henkilöstörakenteessa. Avoimiin vakansseihin ei ole hakijoita, mutta myöskään ostopalvelut eivät ole mahdollisia. Aikuissosiaalityössä toimintaa tehostettiin käynnistämällä keskitetty taloussosiaalityön tiimi.

Henkilöstövajeen korjaamiseksi vuoden 2023 aikana pyrimme parempaan rekrytointi-ilmeeseen. Rekrytoinneissa korostettiin alueen ketteryyttä ja joustavuutta. Sopivan kokoisella alueella henkilöstön on mahdollista vaikuttaa omaan työhönsä ja osallistua uuden kehittämiseen. Pyrimme tekemään näkyväksi toimintayksiköiden hyvän yhteishengen.

2.2.3 Terveyspalvelut

Terveyspalvelujen tavoitteena on edistää ja ylläpitää väestön terveyttä sekä hyvinvointia. Perustana tälle ovat hyvin toimivat, koko väestön saatavilla olevat ehkäisevät, korjaavat ja kuntouttavat terveyspalvelut. Näitä palveluita tuotetaan vastuualueen neljässä tulosyksikössä: terveysasemapaalveluissa, suun terveydenhuollossa, terveyskeskussairaalapalveluissa ja lääkinnällisen kuntoutuksen palveluissa.

Terveysasemapaalveluissa ja suun terveydenhuollossa on vuonna 2023 kehitetty toimintatapoja yhdenvertaisen hoitoon pääsyn sekä palvelujen saatavuuden turvaamiseksi. Terveysasemapaalveluissa on jatkunut eri ammattiryhmien välisen työnjaon kehittäminen mm. Omatiimimallin käyttöön ottamiseen valmistautumisella. Hoitotakuun myötä hoitoon pääsyn tavoitteet on saavutettu suhteellisen hyvin. Puhelinpalvelu on ruuhkautunut ajoittain, mutta Omaolo-palvelun laajentumisen ja sähköisen HyVäDigi-asiointipalvelun aloituksen toivotaan jatkossa auttavan vielä parempaan hoitotakuussa pysymiseen vastaanottopaikatuissa. Samoin palvelusetelin käyttöönoton toivotaan tulevaisuudessa auttavan asiassa. Hoitotakuun tulon myötä perustettuihin uusiin virkoihin ja toimiin on saatu vaihtelevasti rekrytoitua lisää henkilökuntaa. Silti varsinkin lääkäriyövoimassa on osassa aluetta jouduttu vielä turvautumaan kalliiseen työvoiman ostamiseen.

Suun terveydenhuollon hoitotakuun voimaantumiseen valmistauduttiin tekemällä jonojen purkua koko hyvinvointialueella. Jonojen purku suoritettiin ostopalveluna. Suun terveydenhuolto on aloittanut myös alueellisten liikkuvien palvelujen suunnittelun. Ennaltaehkäisevään toimintaan on panostettu myös toteuttamalla suun terveyden edistäjän pilotti. Pilotin pohjalta tulosyksiköön rekrytoitiin asiantuntijasuuhygienisti. Suun terveydenhuollon tavoitteena vuodelle 2023 oli myös suunhoidon yksikön perustaminen hyvinvointialueelle yhteistyössä erikoissairaanhoidon kanssa. Hyvinvointialue on edistänyt asiaa siten, että tulosyksikössä on aloittanut määrääikainen, koko alueella toimiva suu- ja leukakirurgi. Tämä vähentää erikoissairaanhoidon lähetettävien potilaiden määrää ja yhtenäistää hoitoa. Erikoishammaslääkärien määrää on pyritty lisäämään rekrytoinneissa muutenkin. Vuoden 2023 aikana erikoishammaslääkäreitä on saatu rekrytoitua kirurgian lisäksi parodontologiaan sekä ortodontiaan.

Terveyskeskussairaalapalveluissa tavoitteena oli vastata mahdollisimman hyvin erikoissairaanhoidon tarpeeseen siirtää potilaita nopeasti erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuollon osastolle. Hoitokoordinaattorin aloitettua työnsä erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon rajapinnalla on osastoille pystytty ottamaan enemmän ja nopeammin vastaan erikoissairaanhoidon päivystyksessä ja osastolla siirtoa hyvinvointialueen osastoille odottavia potilaita. Yhteistyö ikääntyneiden palvelujen kanssa on varmistanut myös nopeammat ja sujuvamat potilaiden siirrot osastolta tehostettuun palveluasumiseen. Toiminnan kehittäminen kumpaankin suuntaan näkyy lisäksi erikoissairaanhoidon siirtoviivemaksujen määrän vähenemisenä loppuvuonna. Tulosyksikössä on myös aloitettu valmistelutyö palliatiivisen yksikön toimintojen siirrosta Porvoon sairaalasta hyvinvointialueelle. Osassa osastoja on jouduttu turvaamaan riittävät hoitajaresurssit ostopalveluin.

Lääkinnällisen kuntoutuksen palvelujen tavoitteena oli valmistella keskitetyn apuvälineyksikön toiminnan siirtämistä hyvinvointialueelle. Sopivan tilan löytäminen vei pidempään kuin oli ajateltu, mutta loppuvuodesta hanke alkoi edetä suurin askelin. Tulosyksikkö on myös käynnistänyt suunnittelun keskitetyn kuntoutustyöryhmän perustamiseksi. Aikuisten keskitetyn kuntoutustyöryhmän toimintamalli on jo luotu, ja toiminta käynnistyy vuoden 2024 alussa. Tulosyksikön tavoitteena oli myös vuonna 2023 käynnistää etävastaanottojen ja digitaalisten omaohjeiden suunnittelu. Etäkuntoutuksen kehittäminen jatkuu osana Suomen kestävä kasvun (RRP) hanketta. Rekrytoinneissa onnistuttiin kyseessä olevalla ajanjaksolla aiempaa paremmin, mutta edelleen varsinkin psykologien ja puheterapeuttien palveluissa joudutaan turvautumaan ostopalveluihin.

Yhteistyö HUSin kanssa on ollut sujuvaa ja säännöllistä, ja yhdessä on tehty esimerkiksi yhteisiä toimintaohjeita. Työikäisten segmenttityöryhmän taktisen ja operatiivisen tason koko Uuttamaata ja HUSia koskevaan työryhmätyöskentelyyn on osallistuttu aktiivisesti. Työikäisten segmenttityöryhmän ensimmäiseksi kehittämiskohteeksi on valittu päivystystoiminnan kehittäminen. Terveyspalvelujen henkilökunta on osallistunut myös ikäihmisten taktisen tason työryhmätyöskentelyyn. Siellä painopistealueena on jatkohoitoon siirtyminen.

2.2.4 Ikääntyneiden palvelut

Ikääntyneiden palvelujen järjestämisen lähtökohtana on tukea kotona asumista ja omatoimista suoriutumista. Tavoitteena on tukea asiakkaita yksilölliseen, aktiiviseen ja turvalliseen arkeen. Ikääntyneiden palveluihin kuuluvat kotona asumista tukevat palvelut, kotihoitopalvelut ja asumispalvelut.

Vuoden 2023 aikana ikääntyneiden asiakasohjausta kehitettiin ja toimintamallia kohti alueellista asiakasohjausyksikköä yhtenäistettiin. Kehitystyö tapahtui yhdessä henkilöstön ja Nordic Health Groupin kanssa. Porvoossa sijaitsevan ikääntyneiden fyysisen ohjaus- ja neuvontapisteiden Ruorin toiminta päättyi vuodenvaihteessa 2023. Itä-Uudenmaan ikääntyneiden asiakasohjaus tarjoaa palveluja puhelimitse ja sähköisesti palvelun sekä asiakkaita että viranomaisia.

Vuoden 2023 aikana Luona Oy tuotti yleistä ohjausta ja neuvontaa hyvinvointialueen asiakkaille. Vuoden 2024 alusta ikääntyneiden palvelujen ohjaus ja neuvonta tuotetaan omana toimintana.

Asiakasohjaus on mukana kansallisessa vertaiskehittämisen verkostossa, jonka avulla kehitetään kustannustehokkaita, laadukkaita ja vaikuttavia neuvonnan palveluja. Vuoden aikana verkosto laajennettiin kattamaan kaikki Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kunnat.

Kotihoidon perustyö jatkui ennallaan. Toimintojen ja prosessien yhtenäistämistyö aloitettiin vuoden 2023 aikana. Digitaalisia palveluja lisättiin laajentamalla etähoivan ja lääkeautomaattien käyttöä lähes kaikkiin Itä-Uudenmaan kuntiin, ja laajennustyö jatkuu vuonna 2024. Digitaalisia palveluja hyödyntämällä on pystytty kohdentamaan henkilöstöresursseja sellaisiin työtehtäviin, joissa ei ole mahdollista hyödyntää teknologisia ratkaisuja. Keskitetyn etähoivayksikön suunnittelutyö alkoi syksyllä tilojen kartoittamisen ja etähoivan prosessin yhtenäistämisen myötä. Kotihoito osallistui valtakunnalliseen etähoivan verkostoon, jonka tavoitteena on edistää valtakunnallisesti etähoivan käytänteitä.

Kotihoidon henkilöstölle otettiin käyttöön mentorimalli, jonka tavoitteena on työhyvinvoinnin lisääminen ja ammatillisuuden vahvistaminen.

Asumispalveluissa yksiköiden perustyö jatkui ennallaan. Vuoden alussa ympärivuorokautisten yksiköiden vakinaista henkilöstömäärää lisättiin 26 lähihoitajan ja 20,5 hoiva-avustajan uudella toimella vastaamaan lakisääteistä 0,65:n hoitajamitoitusvaadetta.

Sateenkaariyksikön muutosta sosiaalihuollon laitoshoidon yksiköstä lyhytaikaishoito- ja kuntoutusyksiköksi valmisteltiin koko syksyn ajan. Palvelujen järjestämisen lautakunnan päätöksellä yksikön toiminta muuttuu lyhytaikaishoito- ja kuntoutusyksiköksi 1.1.2024 alkaen. Muutoksen johdosta hyvinvointialueelle saatiin 20 jatkokuntoutuspaikkaa helpottamaan painetta erikoissairaanhoidossa ja terveyskeskuksen vuodeosastoilla.

Ikääntyneiden perhehoitoa laajennettiin vuoden 2023 aikana. Uusia perhehoitajia koulutettiin seitsemän, ja tavoitteena on edelleen kasvattaa heidän määräänsä vuonna 2024. Perhehoitajien määrän lisäys mahdollistaa perhehoidon eri muotojen tarjoamisen asiakkaille, kuten pitkä- ja lyhytaikaisen sekä osavuorokautisen perhehoidon. Vuoden aikana valmisteltiin myös alueellinen perhehoidon toimintaohje, jonka avulla luodaan yhtenäinen toimintamalli koko hyvinvointialueelle.

Ikääntyneiden palvelut osallistuivat Uudenmaan hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin yhteiseen segmenttityöryhmätyöskentelyyn, jonka tavoitteena on yhtenäistää ja kehittää ikääntyneiden palvelujen toimintamalleja sujuvamman ja laadukkaan hoidon turvaamiseksi. Vuonna 2023 kehittämiskohteiksi valittiin siirtoviivekäytäntöjen yhtenäistäminen ja kotiutuksen sujuvoittaminen. Tämä kehittäminen jatkuu vuonna 2024.

Henkilöstön rekrytointi on ollut haastavaa läpi vuoden. Ikääntyneiden palveluissa on ollut koko vuoden noin 100 avointa lähi- ja sairaanhoitajan toimea, joihin ei ole saatu hakijoita. Henkilöstöpuutteita onkin jouduttu korvaamaan ostopalveluilla.